

**АЛТЕРНАТИВИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК:
ТЕОРИИ, ПОЛИТИКИ, РЕШЕНИЯ**

Институт за икономически изследвания на БАН;
Клуб “Икономика 2000”; Висше училище по мениджмънт, гр. Варна
30-ти септември – 2-ри октомври, 2015 г., комплекс Златни пясъци, гр.Варна

Българската икономика в криза: Причини и решения

проф., д-р ик.н. Гарабед Минасян

Институт за икономически изследвания, БАН

Българската икономика в криза: Причини и решения

- 1. Анатолия на кризата**
- 2. Макроикономически предпоставки**
- 3. Микроикономическа специфика**
- 4. Заключение**

Българската икономика в криза: Причини и решения

- 1. Анатомия на кризата**
2. Макроикономически предпоставки
3. Микроикономическа специфика
4. Заключение

1. Анатолия на кризата

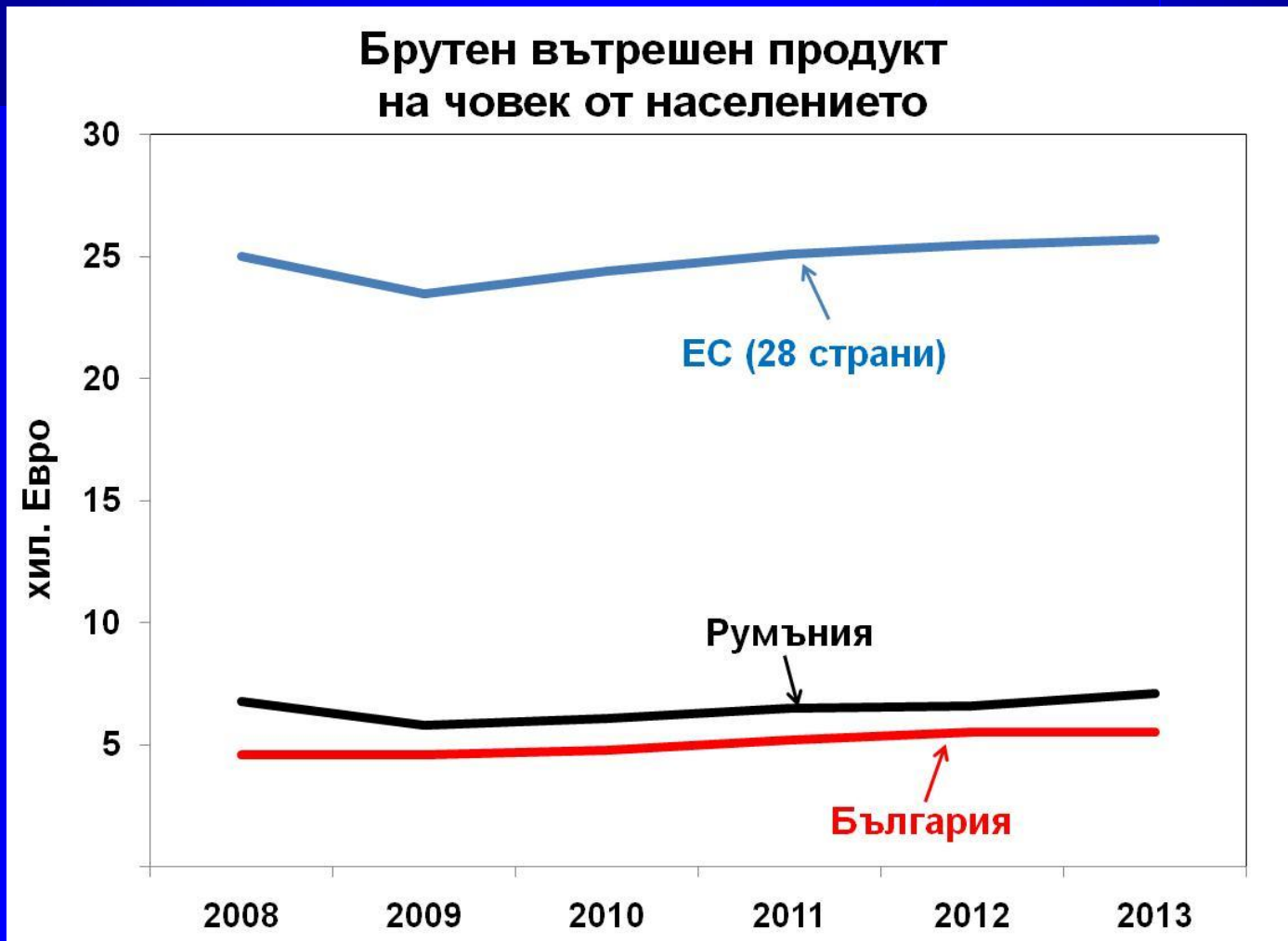
Бяха ни необходими шест години за да достигнем предкризисното равнище на БВП от 2008 г.!

Инвестициите продължават да изостават чувствително!

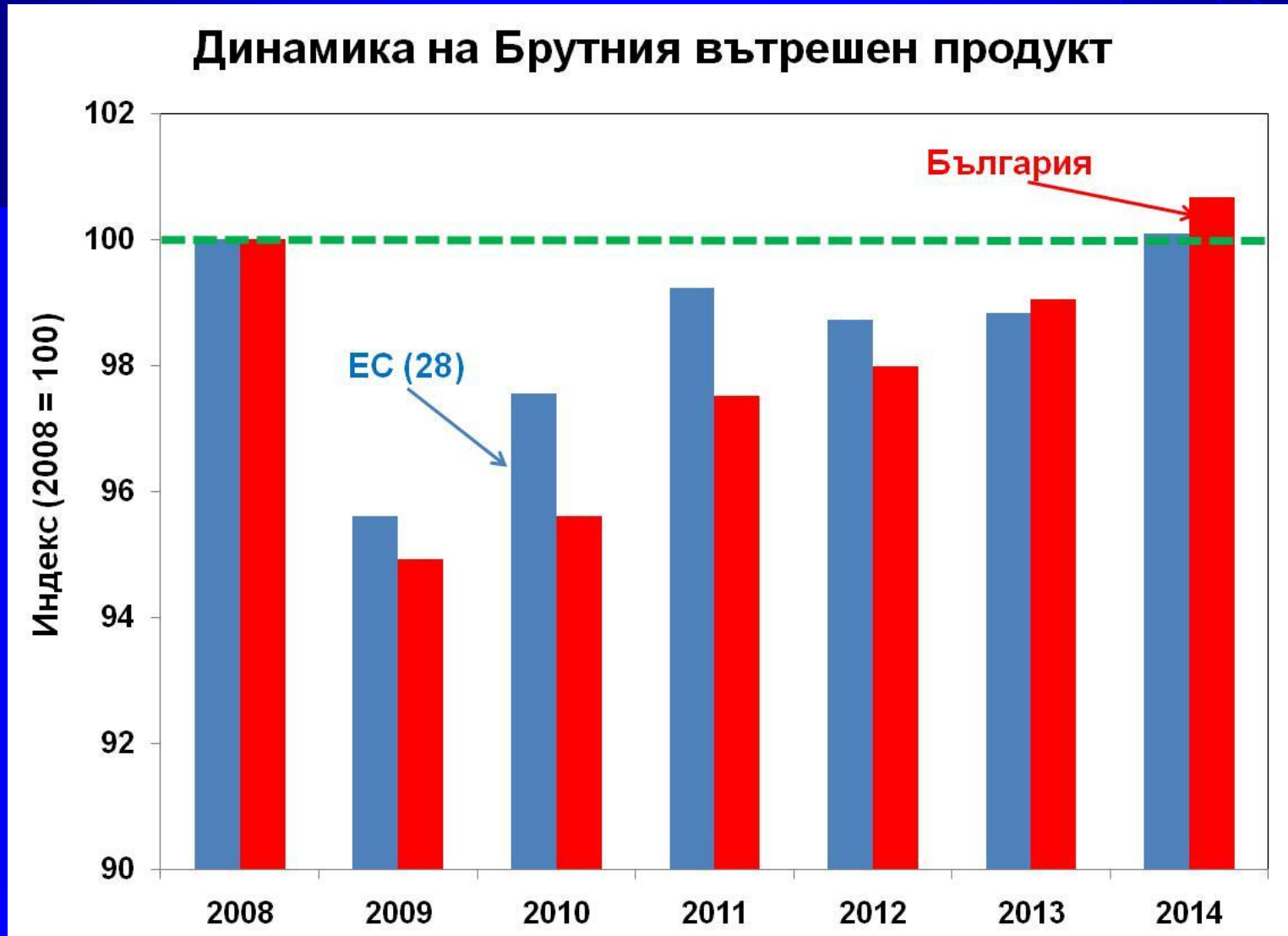
1. Анатолия на кризата

Предвид изключително голямото ни изоставане в ЕС
(България е най-бедната страна в ЕС по показател
БВП на човек от населението) ...

1. Анатолия на кризата

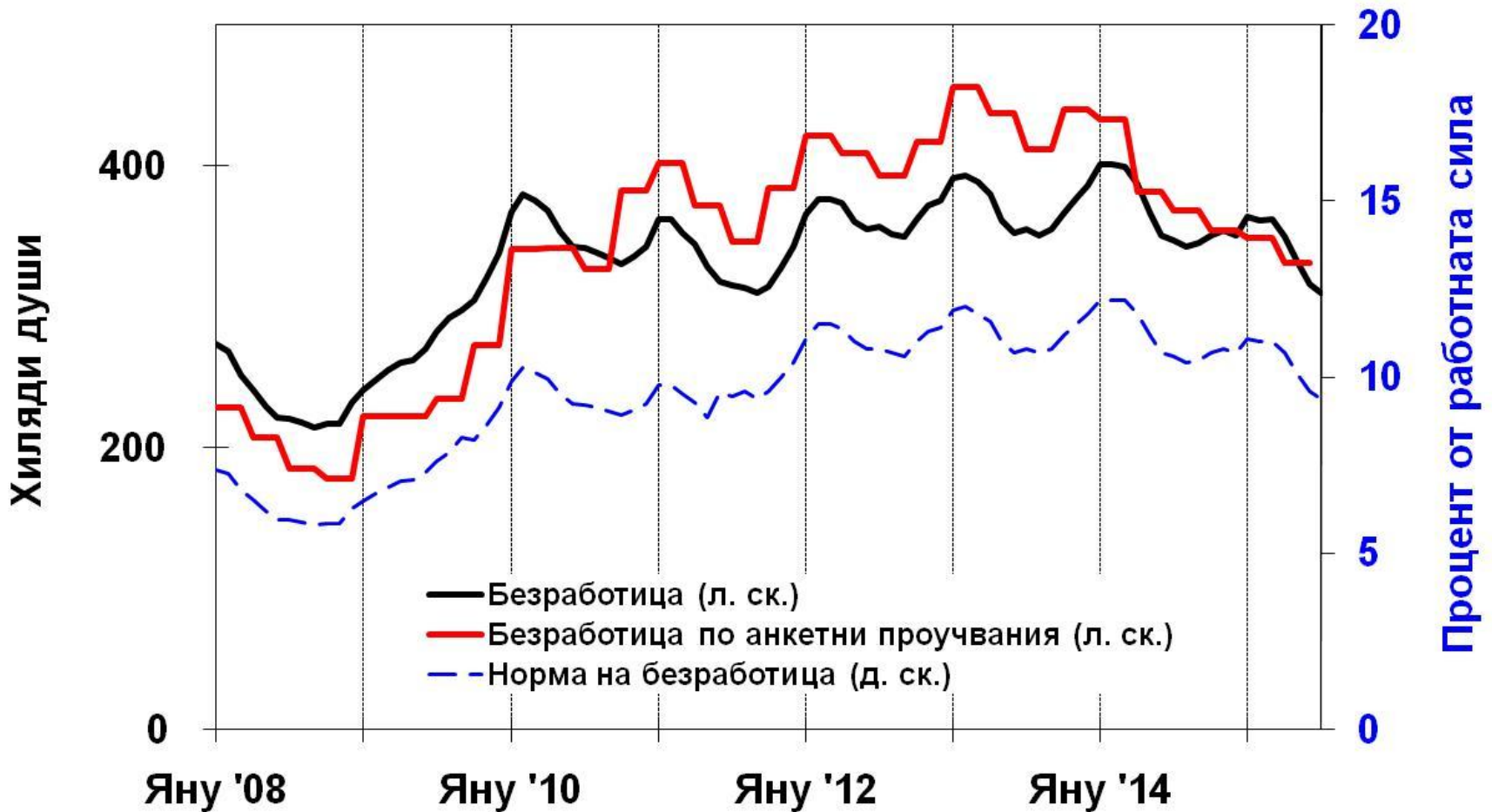
..., то сравнителната динамика на БВП е нерадостна ...

1. Анатолия на кризата

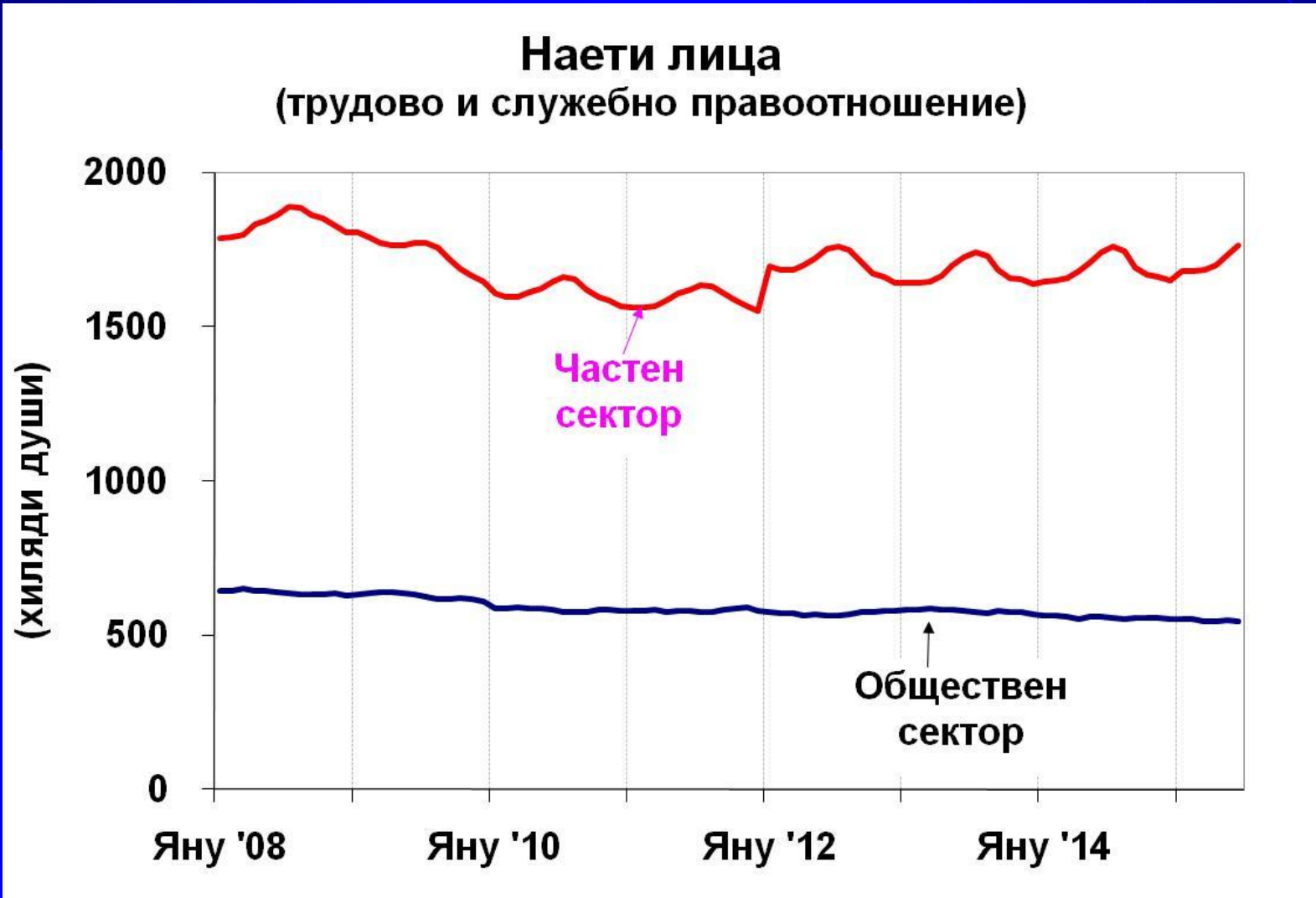
Безработицата се поддържа на относително високи равнища, въпреки сезонните колебания ...

Безработицата в България

1. Анатомя на кризата

Наетите лица в икономиката запазват относителна устойчивост ...

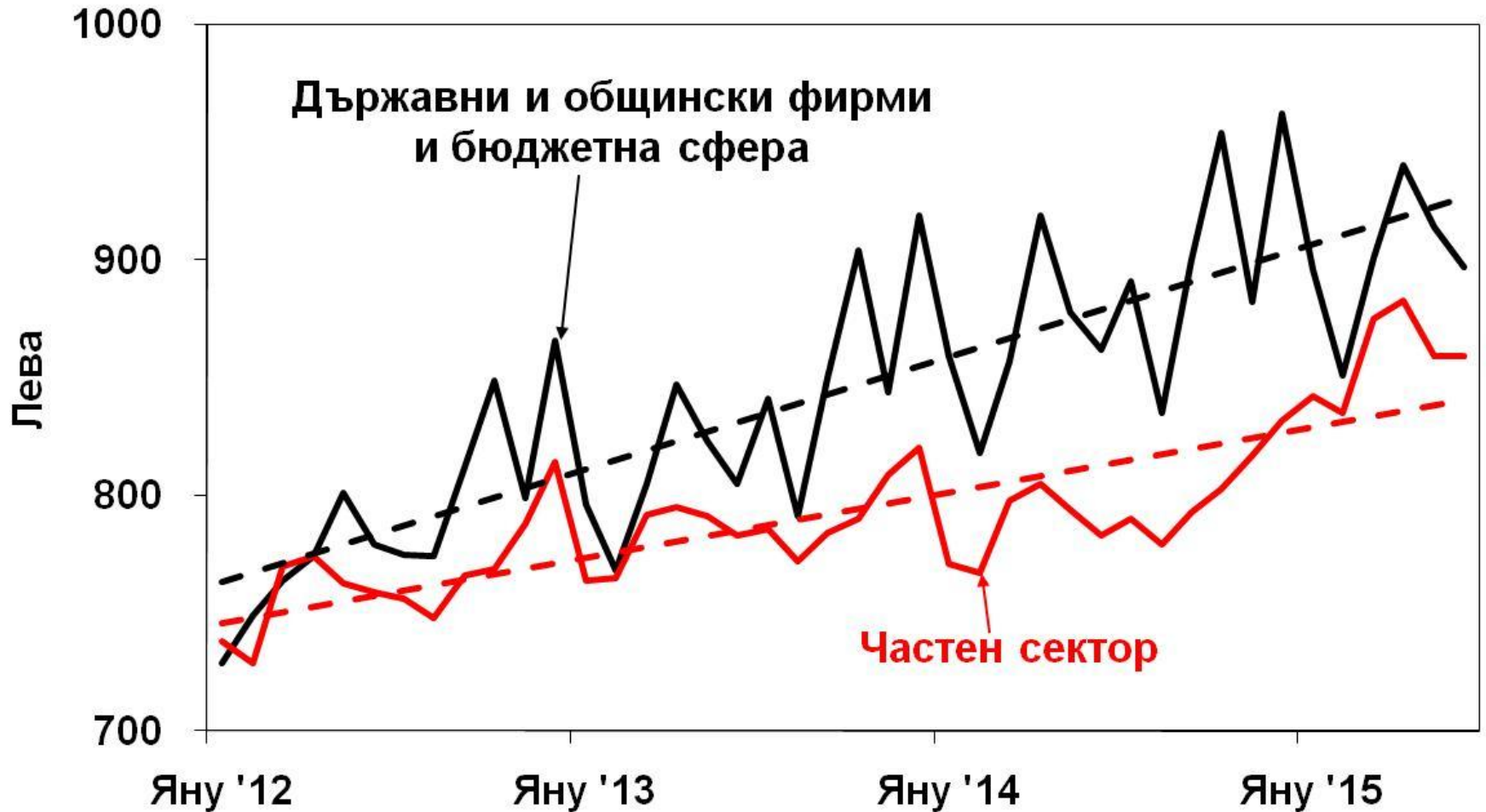

1. Анатомиа на кризата

... но има разлика в динамиката на номиналните заплати ...

Средномесечни номинални заплати

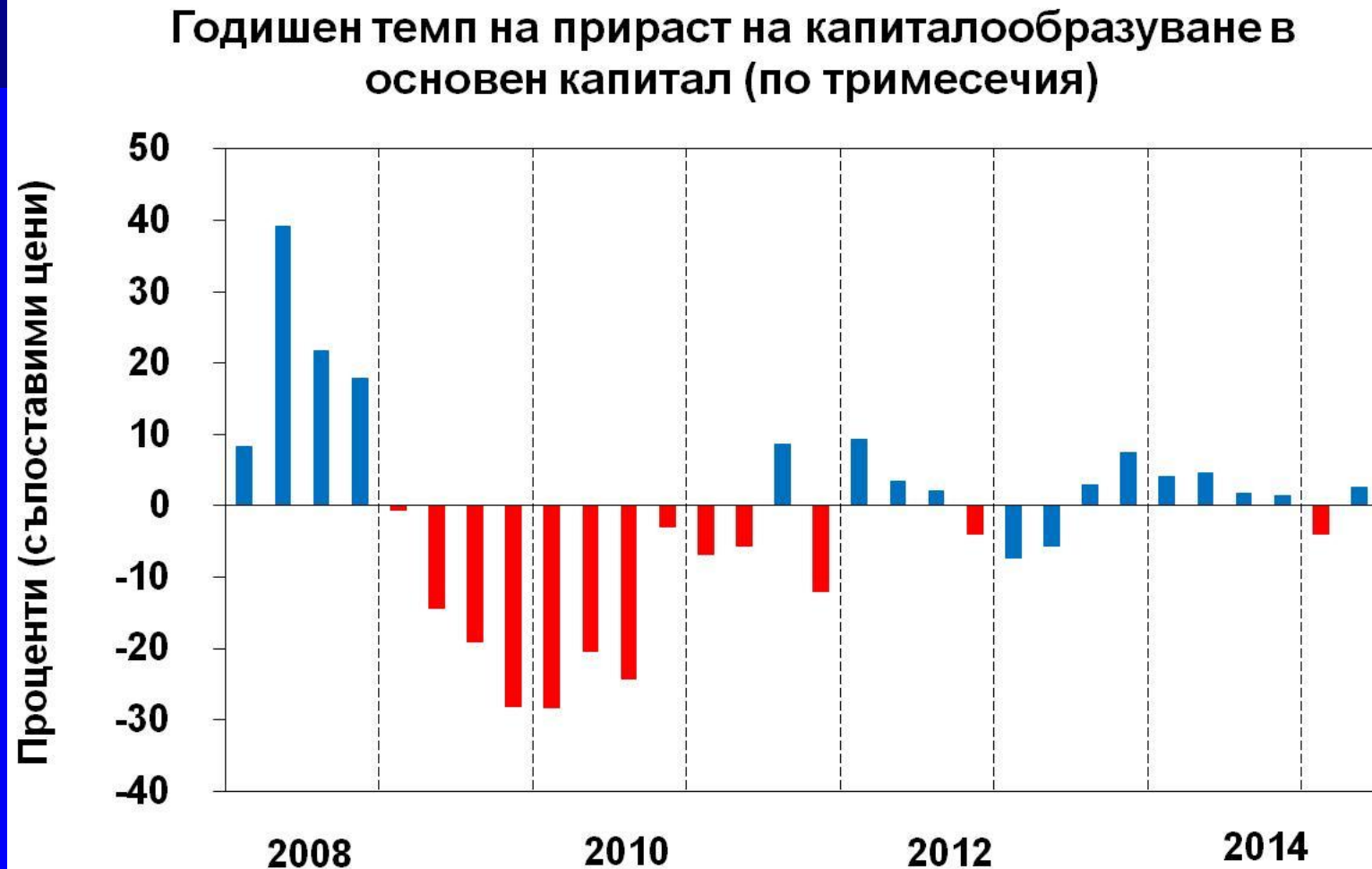
1. Анатоμία на кризата

Приповдигнатите очаквания на управленския елит у нас напоследък се свързват с ускоряване на икономическия растеж. Краткосрочната статистиката обаче не предоставя убедителни доказателства за подобни очаквания ...

1. Анатоμία на кризата

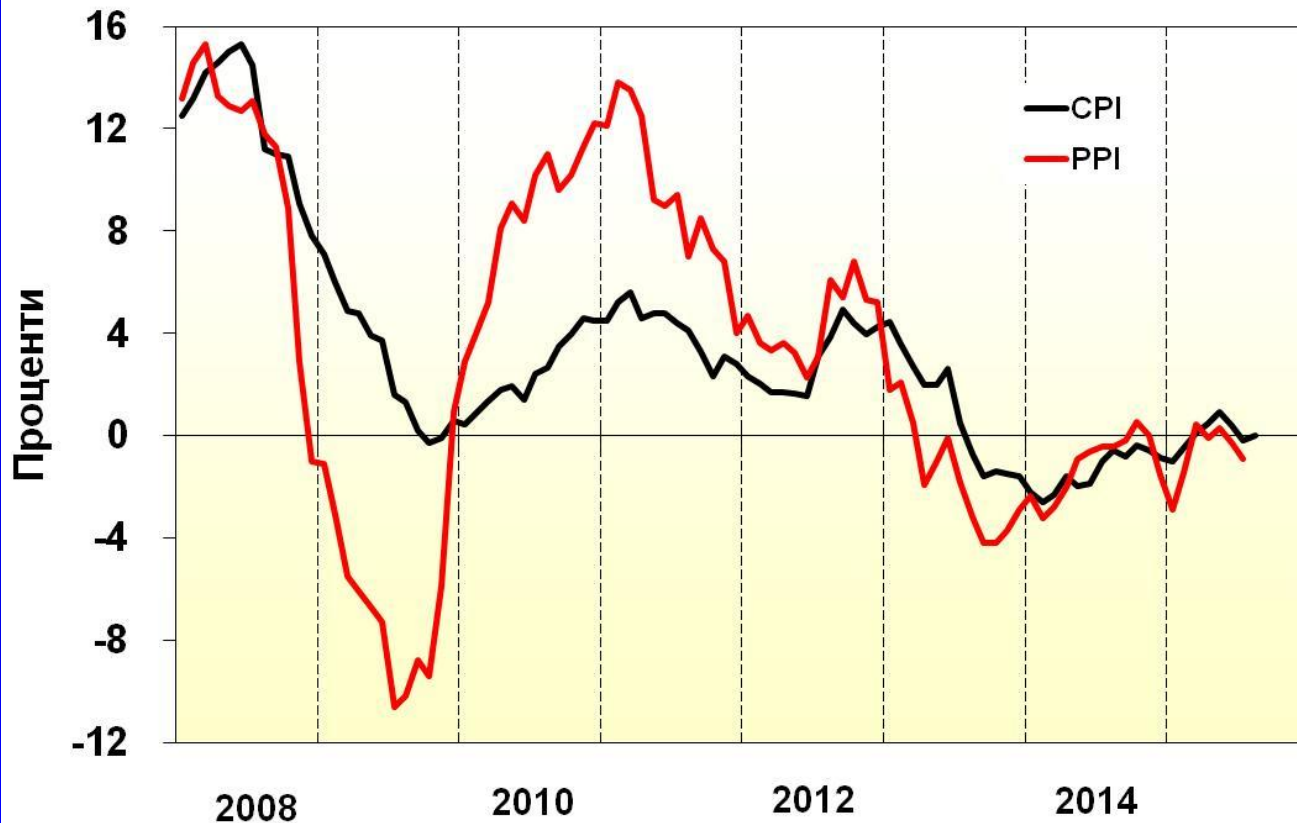
... толкова повече, ако се проследи трайната неблагоприятна тенденция на ниска инвестиционна активност ...

1. Анатомиа на кризата

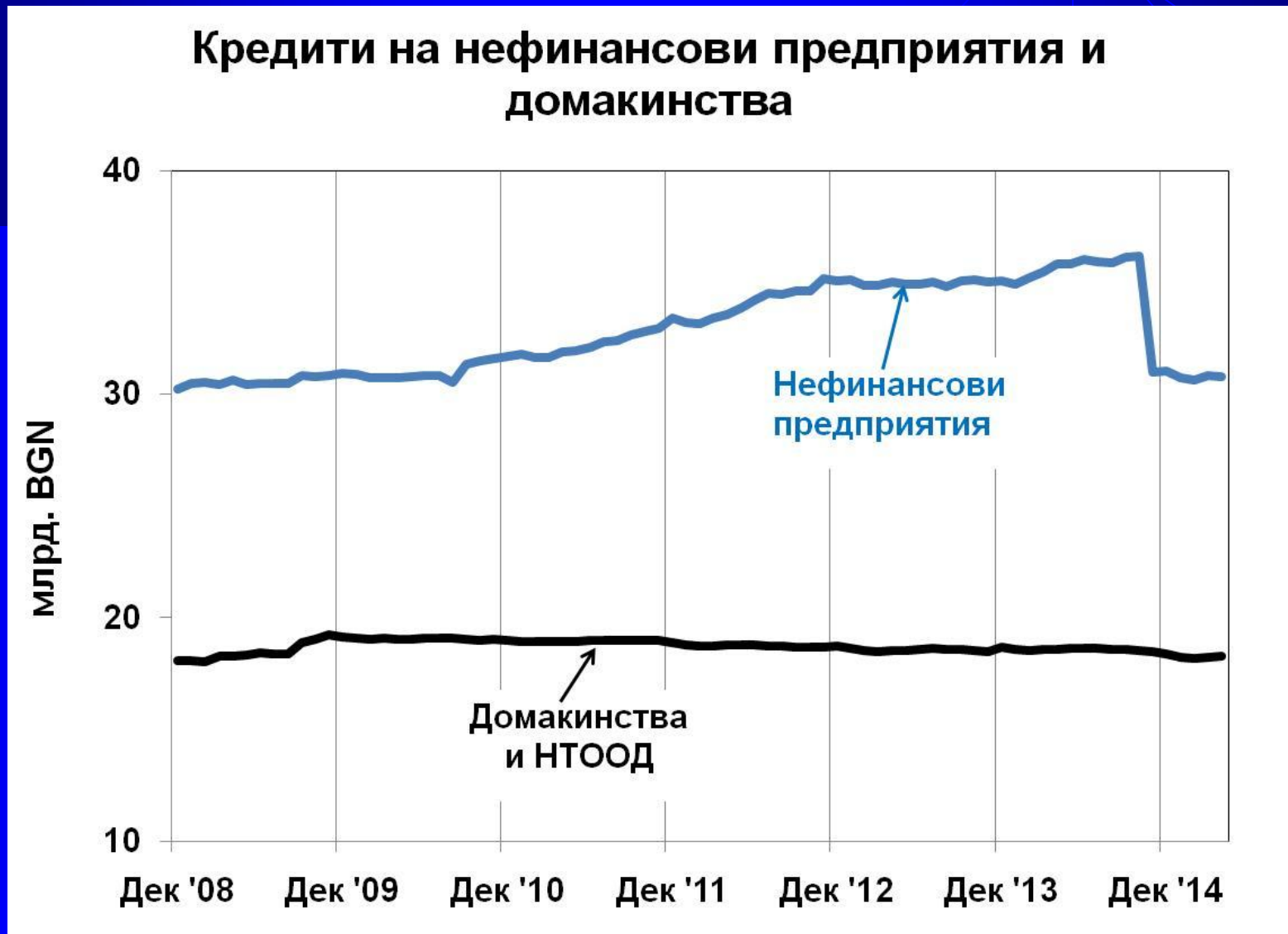
Икономическата теория доказва, че при икономически подем търсенето расте, респ. динамиката на цените се активизира. При нас обаче продължава да доминира дефлационна тенденция ...

България 2008-2015: 12-месечна инфлация

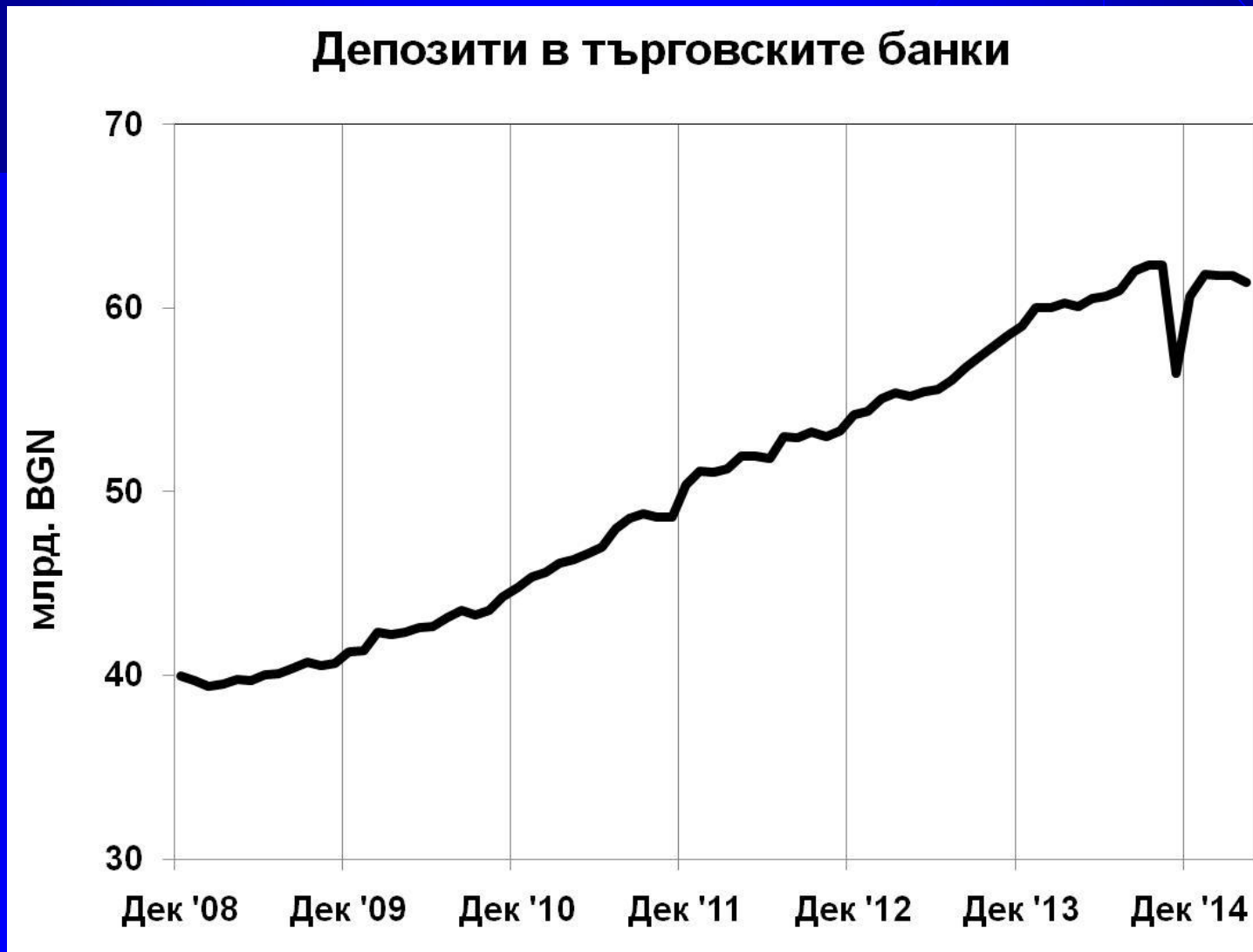
1. Анатомия на кризата

..., кредитната активност е замряла ...

1. Анатомия на кризата

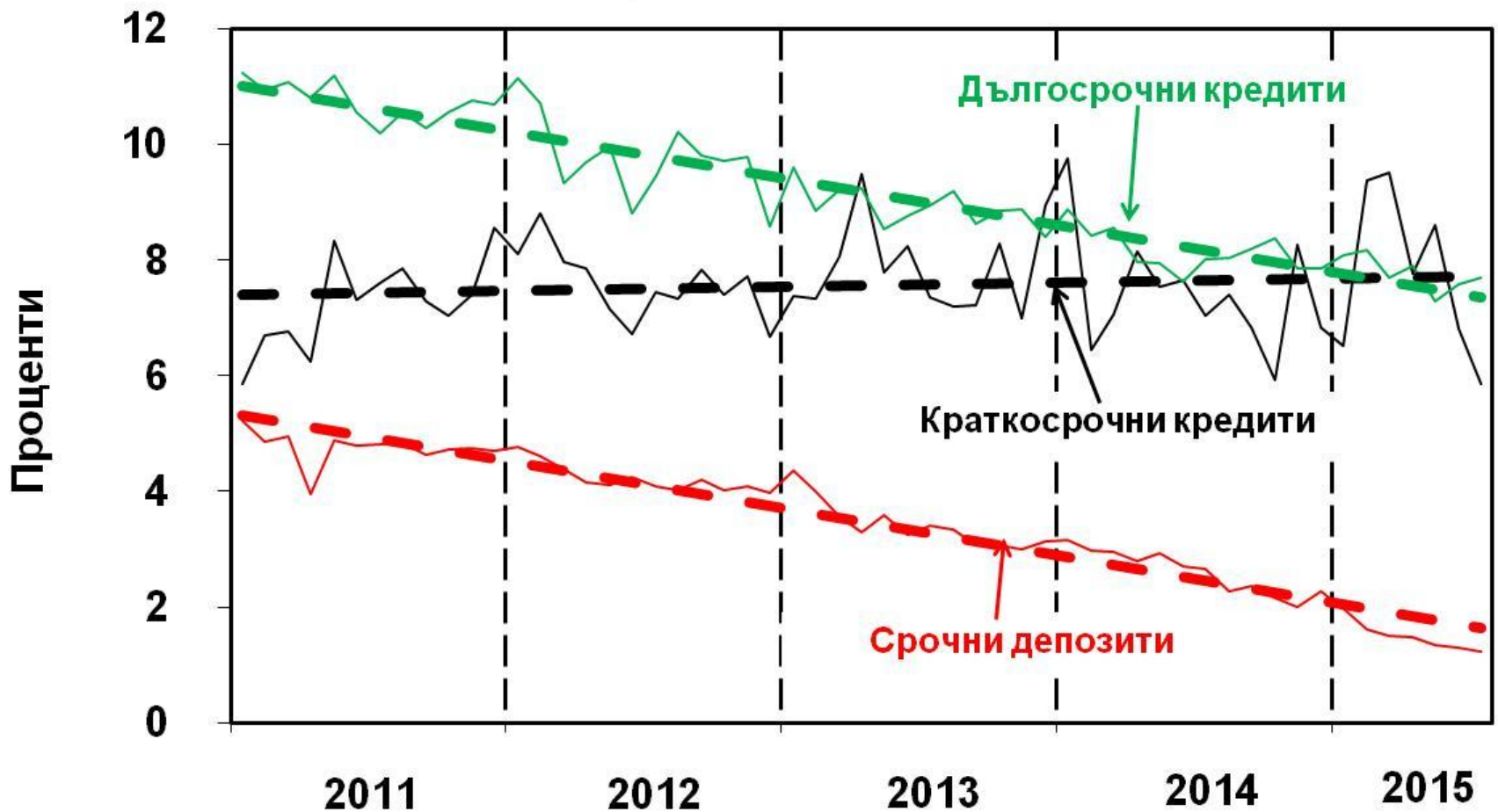
..., а депозитите в банковата система продължават да растат ...

1. Анатомиа на кризата

... независимо, че е очертана тенденция на намаляване на лихвените проценти ...

България 2008-2015: Лихвени проценти по нов бизнес

Икономическият растеж е немислим при:

- (1) Ниска инвестиционна активност;
- (2) Замръзнала кредитна динамика;
- (3) Свито вътрешно потребление;
- (4) Дефлационна тенденция.

Въпросите, чиито отговори трябва да търсим, са най-малко следните:

Защо е така?

Въпросите, чиито отговори трябва да търсим, са най-малко следните:

Защо е така?

И може би дори по-важното:

До кога?

**Обречени ли сме да сме вечните
опашкари в ЕС?**

Причините за трайните и задълбочаващи се икономически неблагоприятия следва да се търсят най-малко в две области:

Първо, в макроикономическото управление;

Второ, на микроикономическо равнище.

Българската икономика в криза: Причини и решения

1. Анатомия на кризата
- 2. Макроикономически предпоставки**
3. Микроикономическа специфика
4. Заключение

Задача на макроикономическото управление е да осигури необходимите условия за разгръщане на частната инициатива, за постигане на траен икономически растеж.

Инвестиционната активност е основен фактор за икономически растеж. Тя предполага социално-икономическа устойчивост и предвидимост на развитието на социално-икономическите процеси.

Показателно е, че ниското корпоративно данъчно облагане през последните 7-8 години не съдейства за висока инвестиционна активност.

Необходимо е нещо повече: **институционална стабилност и предвидимост.**

Основни дефекти на макроикономическото управление:

Първо, некачественото и дирижирано действие на основни институции на народностопанско равнище, което отблъсква инвеститорите с всички произтичащи от това неблагоприятни икономически последиствия.

Неустановяването на виновност за явно нанесени вреди, оценявани с шестцифрени и повече числа, е индикация за слаба и корумпирана политическа класа, чиито интереси са в противоречие с интересите на обществото като цяло.

Второ, честа и нередко хаотична промяна на **икономическото законодателство**, което е следствие от действието на необуздани лобистки интереси, както и от слаба университетска подготовка на народните представители.

Тя корелира пряко с корупционни практики и също отблъсква инвеститорите.

Трето, макроикономическото управление не съумява да стимулира развитието на такива отрасли, които са в състояние да изтеглят цялата икономика.

В специализираната литература такива отрасли се наричат **ключови отрасли**. Те притежават интензивни производствени връзки както като отрасли-производители, така и като отрасли-потребители.

Такива са основни промишлени отрасли.

Немалко от тях са свързани с развитието на крупни съвременни производствени промишлени комплекси, с каквито нашата икономика все още не разполага.

Четвърто, подготовката на съвременни специалисти в страната е на незадоволително и ниско равнище и продължава да се влошава.

Макроикономическото управление не съумява да разбере, че социално-икономическият прогрес се твори и формира от добре подготвени хора – навсякъде в обществото.

Кадърното подрастващо поколение напуска страната и продължава учението си в престижни чужди университети.

Ако образователният процес продължава да се влошава, то ще се ускори търсенето в чужбина и на средно образование.

Българската икономика в криза: Причини и решения

1. Анатомия на кризата
2. Макроикономически предпоставки
- 3. Микроикономическа специфика**
4. Заключение

Спецификата на микроикономическото развитие също съдейства за поддържането на неблагоприятните икономически особености.

Първо, управлението на финансите (най-вече на свободните финансови ресурси) в предприятията (особено в големите) не е на задоволително равнище. Специализирано изследване на икономиката на Старозагорския регион през 2014 г. потвърди тази хипотеза.

Акумулираните свободни финансови ресурси се поддържат предимно (и принудително) в банковата система, което поражда рискове за злоупотреба (пример: КТБ!).

Необходимо е култивирането и развиването на умения за печелившо използване на наличните финансови ресурси!

Второ, открояват се две крайности при управлението на производствените структури:

- (1) Сляпо следване на утвърдената производствена номенклатура без оценка на промените в търсенето. Тази особеност е валидна предимно за големите предприятия.
- (2) Съществуване ден-за-ден, със ясно изразен стремеж за запълване на появили се празноти в предлагането, но без средносрочна и дългосрочна оценка на промените в търсенето. Тази особеност е валидна предимно за микро и малки предприятия.

И двете очертани крайности при управлението на производствените структури водят до неблагоприятни икономически последиствия.

В първия случай се свива производството при отсъствие на алтернатива за диверсификация на производството.

При втория случай се разчита предимно на текущи доходи като следствие от формирана краткосрочна конюнктура, но без перспектива.

Трето, забелязва се ясно изразен дефицит на дългосрочни оценки и на дългосрочна визия при микроикономическото управление.

Надделява мисълта за днешния ден и се игнорира изгодата от перспективно мислене.

Като правило не достига капацитет за изпреварващи икономически действия, които да осигурят трайния просперитет на фирмата.

Фирменото управление не съумява да използва различни по характер прогнозни разчети и оценки, както и изостава в технологичното (иновативно) обновление на производството.

Българската икономика в криза: Причини и решения

1. Анатомия на кризата
2. Макроикономически предпоставки
3. Микроикономическа специфика
- 4. Заключение**

- 1. Оправдаването с предопределящото действие на екзогенни фактори за наблюдаваната икономическа реалност е лесен начин за обяснение на нетривиален икономически феномен.**

Случващото се в икономиката е преди всичко следствие от ендогенно действащи фактори.

Продължаващото незадоволително състояние на българската икономика се дължи на слабости на управлението както на макроикономическо, така и на микроикономическо равнище.

2. Образователната система произвежда некачествен продукт, който е в основата на недоброто социално-икономическо управление на страната.

Преобладаващата маса от обучавани лица не придобиват необходимите знания и умения за успешно вграждане в съвременния социално-икономически процес.

Подобен вид констатация е валидна както за лицата, ангажирани с макроикономическото управление, така и за управленския състав на микроикономическо равнище.

3. Подобряването на социално-икономическия статус на нашата страна в европейското семейство е задача и отговорност на целия български народ.

Управлението на макроикономическо равнище ще се подобри тогава, когато съвкупният български народ съумее да оценява правилно социално-икономическото състояние в собствената си страна, както и способностите на своите избранници.

Нищо не може да се случи от само себе си!

И тук (историята твърдо го потвърждава) мястото и ролята на интелигенцията е изключително решаваща и отговорна.

4. Уинстън Чърчил: Дефектите на демокрацията се проявяват при обикновен разговор със средностатистическия избирател!

Анатол Франс: Обществото се крепи на търпението на бедните (и на невежеството! – б.ГМ)!

Благодаря

за вниманието!